

Bilimsel Araştırma Becerileri
ve Araştırmada

Güncel Desenler

Makale İncelemeleri ve
Örnek Makale Çalışmalarıyla

Editör: Abdulkadir UZUNÖZ

Editör: Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ

BİLİMSEL ARAŞTIRMA BECERİLERİ VE ARAŞTIRMADA GÜNCEL DESENLER

ISBN 978-625-7582-62-9

DOI 10.14527/9786257582629

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayınladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler - Ankara

Tel: (0312) 341 36 67

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

İnsanoğlu yeryüzü sahnesine çıktığından günümüze yaşamını sürdürmek ve yaşamını daha iyi hale getirmek isteği, yaşadığı mekânı merak ettiği ve tanımak istediği için araştırmış, sorular sormuş ve cevap aramıştır. Bu sorular gündelik, rasgele olduğu gibi planlı, sistematik olarak da karşımıza çıkmaktadır. Sade insan rastgele sorular sorarken, bilim insanı amaca ulaşmak için planlı, sistematik sorular sormaktadır.

Bu kitap; bilim insanı, bilim insanı adayı olan kimseler, lisans, lisansüstü öğrenciler, öğretmenler, öğretmen adayları ve araştırmacıların bilimsel araştırma serüveninde yararlanabileceği güncel yaklaşımlardan oluşmaktadır.

Kitap bölümleri ve bölüm tasarımı belirlenirken kapsamlı bir literatür taraması yapılarak yerli ve yabancı bilimsel araştırma kitapları ve makaleler analiz edilmiştir. Yine saha çalışması yapılarak araştırmacıların yeni yayımlanacak bir bilimsel araştırma kitabı hakkındaki talepleri dikkate alınmıştır.

Kitap bölüm yazarları belirlenirken yazarların özellikle lisansüstü tezlerinde ya da diğer bilimsel çalışmalarında ilgili araştırma desenini tecrübe etmiş olmaları ölçüt olarak dikkate alınmıştır. Bu ölçütle birlikte on üç (13) farklı üniversitede görev yapmakta olan birbirinden kıymetli yirmi (20) akademik yazar bir araya gelmiştir.

Kitap iki kısım ve on sekiz (18) bölümden oluşmaktadır. Birinci kısım; bilimsel makale yazımı, örnekleme yöntemleri, nitel veri toplama araçları ve analizi, nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirlik, araştırma ve yayın etiği bölümlerinden oluşmaktadır. İkinci kısım ise bilimsel araştırmada güncel kullanılan on iki (12) farklı desenden oluşmaktadır. Desenlerin yazımı iki bölüm şeklinde tasarlanmıştır. Yazarlar bölümlerini yazarken bu tasarımı dikkate almışlardır. Birinci bölümünde teorik bilgiler verilmiş, desenin nasıl uygulanacağı örneklerle açıklanmıştır. İkinci bölümünde ise okuyucunun daha kolay anlaması ve desenin pekişmesi adına önce örnek bir makale ya da tez incelemesi yapılmış sonra da makale önerisi sunulmuştur.

Bu kitabın ortaya çıkmasında önerileriyle katkıda bulunan lisansüstü öğrencilerime, akademisyen arkadaşlarıma, bugüne kadar bilimsel araştırmayla ilgili kitap, makale vb. yayımlayarak eşsiz katkı sağlayan araştırmacılara ve yayınevlerine, bu kitabın ortaya çıkmasında doğrudan katkısı olan kıymetli bölüm yazarlarına, kitabın yayınlanmasında emeği geçen Pegemakademi Yayınevi sahibi Sayın Servet Sarıkaya ve tüm çalışanlarına en kalbi duygularıyla teşekkür ederim.

Editör

Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ
ORCID No: 0000-0002-4130-4612

Eylül 2021

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ

1. BÖLÜM: Bilimsel Makale Nasıl Yazılır?

Dr. Öğr. Üyesi Sinan UĞUZ- Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4397-6196

2. BÖLÜM: Nitel Araştırmalarda Örneklem Yöntemleri

Prof. Dr. Ali MEYDAN - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1278-096X

3. BÖLÜM: Nitel Veri Toplama Araçları

Doç. Dr. Ali BALTACI - Mersin Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2550-8698

4. BÖLÜM: Nitel Veri Analizi

Doç. Dr. Ali BALTACI - Mersin Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2550-8698

5. BÖLÜM: Nitel Araştırmalarda Geçerlik ve Güvenirlik

Doktorant Emine YALMAN - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3337-0449
Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4130-4612

6. BÖLÜM: Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği

Doktorant İlknur TOY - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2116-2514
Prof. Dr. Abdulkadir UZUNÖZ - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4130-4612

7. BÖLÜM: Meta-Analiz Desen

Doç. Dr. Miray DAĞYAR - Akdeniz Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7129-9236

8. BÖLÜM: Etnografik Desen

Dr. Özgehan UŞTUK - Balıkesir Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7486-1386

9. BÖLÜM: Kuram Oluşturma (Grounded Theory) Deseni

Doç. Dr. řenol SEZER - Ordu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8800-6017

10. BÖLÜM: Fenomenolojik Desen

Doç. Dr. Melike TEKİNDAL - İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3453-3273
Arş. Gör. Dr. şerife UĞUZ ARSU - Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7922-4597

11. BÖLÜM: Tasarım Tabanlı Desenn

Öğr. Gör. Yıldız ÖZAYDIN AYDOĞDU
Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7433-3057

12. BÖLÜM: Meta-Sentez Desen

Dr. Kadriye BAYRAM - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5366-0833

13. BÖLÜM: Karma Desen

Doç. Dr. Fatma SAÇLI UZUNÖZ - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2246-4952

14. BÖLÜM: Etnometodojolik Desen

Dr. Raziye SANCAR - Ahi Evran Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-2875- 9233

15. BÖLÜM: Öz-İnceleme Deseni

Dr. İsmail DÖNMEZ - Muş Alparslan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7792-0169
Prof. Dr. Mehmet Fatih TAŞAR - Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-1249-3482

16. BÖLÜM: Veri Madenciliği Deseni

Doç. Dr. Şeyhmus AYDOĞDU - Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9075-8055

17. BÖLÜM: Durum Çalışması Deseni

Doç. Dr. Emel TÜZEL İŞERİ - Gazi Osman Paşa Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5638-0450

18. BÖLÜM: Sözlü Tarih (Oral History) Deseni

Doç. Dr. Mehmet SAĞLAM - Bozok Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7166-7393

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	v

1. KISIM BİLİMSEL ARAŞTIRMA BECERİLERİ

1. BÖLÜM BİLİMSEL MAKALE NASIL YAZILIR?

Giriş.....	3
Bir Makalenin Başlığı	3
Giriş Bölümünün Yazılması	4
Araştırma Problemi ve Kapsamı	5
Literatür Değerlendirmesi.....	6
Metin İçerisinde Atıf Verme	7
İntihalden Kaçınma	8
Çalışmanın Amacı ve Hedefleri	10
Çalışma ile İlgili Gerekli Arka Plan Tanımlar, Kavramlar ve Kuramlar	10
Makale Organizasyonu.....	11
Materyal ve Yöntem Bölümünün Yazılması.....	11
Görsel, Denklem ve Tablo Oluşturulması.....	12
Bulgular ve Tartışma Bölümünün Yazılması	14
Sonuç Bölümünün Yazılması	17
Teşekkür ve Kaynakça Yazılması	17
Özet Bölümünün Yazılması	18
Makalenin Dergiye Gönderilmesi.....	19
Kaynakça.....	23

2. BÖLÜM NİTEL ARAŞTIRMALARDA ÖRNEKLEME YÖNTEMLERİ

Giriş	25
Örnekleme Yöntemleri	26
Nitel Örnekleme Yöntemleri	27
Aşırı ve Aykırı Durum.....	27
Tipik Durum Örnekleme	28

Yoğunluk Örneklemesi	28
Maksimum Çeşitlilik Örneklemesi	29
Homojen/Benzeşik Örneklemesi	30
Kritik Durum Örneklemesi	31
Kartopu veya Zincir Örneklemesi	31
Ölçüt Örneklemesi	32
Kuram Tabanlı Örneklemesi	33
Doğrulamayı ve Yanlışlamayı Örneklemesi	33
Tabakalı/Kota Amaçlı Örneklemesi	34
Fırsatçı veya Ortaya Çıkan Örneklemesi	35
Amaçlı Rastgele Örneklemesi	35
Kolay Uygulanabilir Örneklemesi	36
Siyasi veya Politik Durum Örneklemesi	36
Hibrit veya Karma Örneklemesi	37
Örneklemesi Büyüklüğü	38
Sonuç	38
Kaynakça	39

3. BÖLÜM NİTEL VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Giriş	41
Gözlem	41
Gözlem Türleri	43
Gözlem Süreci	46
Gözlemin Kaydedilmesi	47
Gözlemin Niteliğinin Arttırılması	49
Görüşme	51
Yapılandırılmış Görüşme	51
Yarı-Yapılandırılmış Görüşme	52
Yapılandırılmamış Görüşme	53
Odak Grup Görüşmesi	54
Görüşme Süreci	56
Görüşmelerde Güven Oluşturma	58
Görüşme Sorularının Hazırlanması	60
Görüşmelerin Kaydedilmesi	62
Görüşmelerde Niteliğinin Arttırılması	63
Doküman ve Diğer Veri Kaynakları	65
Kaynakça	68

4. BÖLÜM NİTEL VERİ ANALİZİ

Giriş.....	71
Nitel Araştırma Yaklaşımlarında Analiz	71
Anlatı Analizi.....	72
Fenomenolojik Analiz	74
Gömülü Teori Çalışmalarının Analizi.....	76
Etnografik Analiz	77
Durum Çalışması Analizi	78
Nitel Veri Analizi Süreci	79
Nitel Veri Analizi Stratejileri.....	80
Betimsel Veri Analizi	80
İçerik Analizi.....	82
Doküman Analizi.....	88
Göstergebilim Analizi.....	90
Söylem Analizi.....	93
Konuşma Analizi.....	96
Kaynakça.....	99

5. BÖLÜM NİTEL ARAŞTIRMALARDA GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK

Giriş.....	103
Geçerlik.....	104
İç Geçerlik	104
Dış Geçerlik	105
Güvenirlilik	106
İç Güvenirlilik	107
Dış Güvenirlilik	108
Geçerlik ve Güvenirlilik Sağlamak Alınması Gereken Önlemler	109
Uzun Süreli Katılım ve Sürekli Gözlem	109
Üçgenleme (Çeşitleme)	110
Katılımcı Teyidi	110
Uzman İncelemesi.....	110
Zengin ve Yoğun Betimleme	111
Örnekleme Seçimi.....	111
Araştırmacının Konumunu.....	111

Geçerlik ve Güvenirlik Kontrol Listesi	112
Örnek Makale Çalışması	113
Kaynakça.....	117

6. BÖLÜM

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ

Giriş.....	119
Bilimsel Etik	120
Bilimsel Etikte Temel İlkeler	121
Bilimsel Araştırma Etiği	122
Araştırma Öncesi Süreçte Etik Hususlar	126
Araştırma Öncesi Gerekli Bilgilendirmeler ve İzinler	126
Araştırma Öncesi Araştırma Önerisi Oluşturma	130
Araştırma Öncesi Gözden Geçirme	136
Araştırma Süreci ve Analiz Aşamasında Etik Hususlar	136
Yazım (Raporlaştırma) Aşamasında Etik Hususlar	137
Kaynak Gösterme ile İlgili Etik Kurallar	141
Alıntılama Yapma ile İlgili Etik Kurallar.....	142
Araştırma Etiği İhlalleri.....	143
Özensiz/Disiplinsiz Araştırma (Sloppy Research).....	144
Bilimsel Yanıltma (Scientific Misconduct)	144
Yayın Etiği	145
Yayın Etiği İhlalleri.....	147
Yazarlık Hakları Sorunları.....	148
Ortak Yazarlar, Yazarlar veya Araştırmacılar ile İlgili Etik Kurallar	149
Telif Hakkı Devri	150
Tezden Yayın Üretimine Yönelik Etik Kurallar.....	151
Etik İhlallerin Nedenleri.....	152
Etik İhlallerin Doğurduğu Sorunlar	152
Etik İhlallere Yönelik Türkiye'deki Kurumlar, Yasal Dayanaklar ve Yaptırımlar	154
Sonuç.....	156
Öneriler.....	156
Kaynakça.....	157

2. KISIM ARAŞTIRMADA GÜNCEL DESENLER

7. BÖLÜM META-ANALİZ DESEN

Giriş.....	165
Meta-Analiz Desenin Tarihçesi	166
Meta-Analiz Desenin Konusu	166
Meta-Analiz Desenin Karakteristik Özellikleri	167
Meta-Analiz Desenin Türleri	168
Grup Karşılaştırma Meta-Analizi	168
Korelasyonel İlişki Meta-Analizi.....	168
Meta-Analiz Desenin Modelleri	168
Sabit Etkiler Modeli	168
Rastgele Etkiler Modeli.....	169
Meta-Analiz Desenine Yöneltilen Eleştiriler ve Eleştirilere Verilmiş Cevaplar	169
Meta-Analiz Desenin Uygulama Aşamaları	170
Araştırma Problemini Belirlemek.....	171
Alanyazın Taraması Yapmak.....	171
Çalışmaları Kodlamak	171
Çalışmaların Etki Büyüklüklerini Hesaplamak.....	172
Etki Büyüklüklerini Birleştirebilmek İçin Uygun Meta-Analiz Modelini Seçmek.....	172
Genel Etki Büyüklüğünü Hesaplamak	172
Sonuçları Yorumlamak ve Rapor Hazırlamak.....	172
Makale İncelemesi.....	173
Örnek Makale Çalışması	178
Kaynakça.....	180

8. BÖLÜM ETNOGRAFİK DESEN

Giriş.....	181
Toplum Bilimlerinden Eğitim Bilimlerine Etnografik Desen	182
Katılımcı Gözlem	183
Alan Çalışmaları.....	184
Artefaktlar	185
Derinlemesine Görüşmeler.....	187

Yabancı Dil Eğitiminden Örneklerle Etnografik Araştırma Alt Desenleri	188
Sonuç.....	194
Makale İncelemesi.....	195
Kaynakça.....	198

9. BÖLÜM

KURAM OLUŞTURMA (GROUNDED THEORY) DESENİ

Giriş.....	201
Kuram Oluşturma Deseninin Tarihçesi	201
Kuram Oluşturma Deseninin Konusu.....	202
Kuram Oluşturma Deseninin Karakteristik Özellikleri.....	203
Kuram Oluşturma Deseninin Türleri	204
Kuram Oluşturma Deseninin Aşamaları	205
Araştırma Konusu Amaç Belirleme.....	205
Araştırma Problem ve Alt Problemlerinin Geliştirilmesi.....	205
Katılımcılar/Örneklem/Analiz Biriminin Seçilmesi	206
Veri Toplama	206
Veri Analizi	206
Geçerlik ve Güvenirlilik.....	207
Etik.....	207
Makale İncelemesi.....	208
Örnek Makale Çalışması	212
Kaynakça.....	215

10. BÖLÜM

FENOMENOLOJİK DESEN

Giriş.....	217
Fenomenolojik Desenin Tarihçesi.....	218
Fenomenolojik Desenin Konusu	220
Fenomenolojik Desenin Karakteristik Özellikleri	221
Fenomenolojik Desenin Türleri	222
Fenomenolojik Desenin Aşamaları	223
Araştırma Konusu ve Amacının Belirlenmesi.....	225
Araştırma Problemi ve Alt Problemlerinin Geliştirilmesi, Amaç Cümlesinin Yazılması.....	225
Katılımcılar/Örneklem/Analiz Biriminin Seçilmesi	227
Veri Oluşturma/Toplama Süreci	228

Verilerin Analizi ve Yazımı	229
Geçerlik, Güvenirlik	231
Etik	233
Araştırmacının Katılımcı Rolü	233
Sonuç	234
Makale İncelemesi	236
Kaynakça	240

11. BÖLÜM

TASARIM TABANLI DESEN

Giriş	243
Tasarım Tabanlı Araştırma Deseninin Konusu	243
Tasarım Tabanlı Araştırma Deseninin Karakteristik Özellikleri	247
Tasarım Tabanlı Araştırma Deseninin Aşamaları	248
Problemin Belirlenmesi	249
Problem Durumunun Araştırmacı Tarafından Anlaşılması	250
Amaçların Tanımlanması	250
Çözüme Yönelik Ana Hatların Ortaya Konulması	251
Çözümün Üretilmesi	251
Çözümün Test Edilmesi	251
Araştırmacının Rolü	252
Makale İncelemesi	253
Örnek Makale Çalışması	255
Kaynakça	256

12. BÖLÜM

META-SENTEZ DESEN

Giriş	257
Meta-Sentez Deseninin Tarihiçesi	258
Meta-Sentez Deseninin Konusu	259
Meta-Sentez Deseninin Karakteristik Özellikleri	259
Meta-Sentez Araştırmalarında Kullanılan Yöntemler	261
Meta-Sentez Deseninin Diğer Yöntemlerden Farkı	263
Meta-Sentez Deseninde Karşılaşılan Metodolojik Zorluklar ve Eleştiriler	264
Meta-Sentez Deseninin Önemi	266
Meta-Sentez Deseninin Aşamaları	268

Meta-Sentez Deseni Çalışmalarında Geçerlik ve Güvenirlik	271
Etik	274
Araştırmacının Rolü	274
Makale İncelemesi	275
Örnek Makale Çalışması	279
Kaynakça	290

13. BÖLÜM KARMA DESEN

Giriş	293
Karma Araştırma Desenin Türleri	299
Yakınsak Paralel Desen (convergent parallel design)	299
Açıklayıcı Sıralı Desen (explanatory sequential design)	300
Keşfedici Sıralı Desen (exploratory sequential design)	300
Bütünleşik (Gömülü) Desen (embedded design)	301
Dönüştürücü Desen (transformative design)	302
Çok Aşamalı Desen (multiphase design)	302
Makale İncelemesi	304
Örnek Makale Çalışması	311
Kaynakça	313

14. BÖLÜM ETNOMETODOJOLİK DESEN

Giriş	315
Etnometodolojik Desenin Tarihçesi	319
Etnometodolojik Desenin Konusu	320
Etnometodolojik Desenin Karakteristik Özellikleri	320
Etnometodolojik Desenin Türleri	321
Etnometodolojik Desenin Aşamaları	321
Araştırma Konusu Amaç Belirleme	322
Araştırma Problem ve Alt Problemlerinin Geliştirilmesi	323
Katılımcılar/Örneklem/Analiz Biriminin Seçilmesi	323
Veri Toplama	323
Veri Analizi	324
Geçerlik ve Güvenirlik	325
Etik	325
Araştırmacının Rolü	326

Makale İncelemesi.....	327
Örnek Makale Çalışması	332
Kaynakça.....	335

15. BÖLÜM

ÖZ – İNCELEME DESENİ

Giriş.....	337
Öz İnceleme Araştırma Deseninin Tarihçesi	338
Öz İnceleme Araştırma Deseninin Konusu.....	338
Öz-İnceleme Araştırma Deseninin Karakteristik Özellikleri	339
Öz-İnceleme Araştırma Deseninin Aşamaları	340
Araştırma Konusu Amaç Belirleme	340
Araştırma Problem ve Alt Problemlerinin Geliştirilmesi.....	341
Katılımcılar/Örnekleme/Analiz Biriminin Seçilmesi	341
Veri Toplama	341
Veri Analizi	341
Geçerlik ve Güvenirlilik.....	342
Etik.....	343
Araştırmacının Rolü	343
Tez İncelemesi.....	344
Örnek Makale Çalışması	347
Kaynakça.....	351

16. BÖLÜM

VERİ MADENCİLİĞİ DESENİ

Giriş.....	353
Veri Madenciliği Araştırma Deseninin Aşamaları	355
Problem Durumunun Belirlenmesi ve Hipotezin Oluşturulması	355
Verilerin Toplanması	355
Verilerin Ön İşlenmesi.....	357
Modelleme.....	359
Modelin Yorumlanması ve Sonuçların Çıkarımı	359
Veri Madenciliği Araştırma Deseninde Kullanılabilecek Uygulamalar ve Araçlar.....	359
Anaconda Uygulamasının Kurulumu ve Kütüphanelerin Tanıtımı.....	361
Veri Madenciliği Araştırma Deseninde Sık Kullanılan Yöntemler ve Uygulamaları.....	363

Algoritmaların Veri Seti Üzerinde Uygulanması ve Doğruluğun Karşılaştırılması.....	364
Makale İncelemesi.....	369
Örnek Makale Çalışması	370
Kaynakça.....	372

17. BÖLÜM DURUM ÇALIŞMASI DESENİ

Giriş.....	373
Durum Çalışması Deseninin Tarihçesi	373
Durum Çalışması Deseninin Konusu.....	374
Durum Çalışması Deseninin Karakteristik Özellikleri	374
Durum Çalışması Deseninin Türleri	375
Durum Çalışması Deseninin Aşamaları	377
Araştırma Konusu ve Amaç Belirleme.....	377
Araştırma Problemi ve Alt Problemlerinin Geliştirilmesi	377
Katılımcılar/Örneklem/Analiz Biriminin Seçilmesi	378
Veri Toplama	378
Veri Analizi	379
Geçerlik ve Güvenirlik.....	379
Etik	380
Araştırmacının Rolü	380
Makale İncelemesi.....	381
Örnek Makale Çalışması	385
Kaynakça	387

18. BÖLÜM SÖZLÜ TARİH (ORAL HISTORY) DESENİ

Giriş.....	389
Sözlü Tarih Deseninin Tarihçesi	390
Sözlü Tarih Deseninin Konusu.....	391
Sözlü Tarih Deseninin Karakteristik Özellikleri	392
Sözlü Tarih Deseninin Aşamaları.....	393
Araştırma Konusu Amaç Belirleme.....	393
Araştırma Problem ve Alt Problemlerinin Geliştirilmesi.....	394
Katılımcılar/Örneklem/Analiz Biriminin Seçilmesi	394
Veri Toplama	395

Veri Analizi	395
Geçerlik ve Güvenirlilik.....	395
Etik	396
Tez ya da Makale İncelemesi.....	397
Örnek Makale Çalışması	401
Kaynakça.....	404
Yazarlar Hakkında.....	407

ŞEKİLLER LİSTESİ

1. BÖLÜM

Şekil 1. Yöntemi aktarmak için örnek bir diyagram	12
---	----

6. BÖLÜM

Şekil 1. Bilimsel etikte temel ilkeler	121
Şekil 2. Araştırma etiği temel ilkeleri (APA, 2017: 3-4)	124
Şekil 3. Bilimsel araştırma süreci.....	131
Şekil 4. Araştırma raporu bölümleri.....	137
Şekil 5. Araştırma etiği ihlalleri (Derleme).....	143
Şekil 6. Yayın etiği ilkeleri (Alıcı, 2018).....	146
Şekil 7. Yayın etiği ihlalleri (Derleme).....	147

8. BÖLÜM

Şekil 1. De Costa ve diğerlerine göre araştırma yöntemi, kuramı ve paradigmasının çalışmayı düzene sokması	191
--	-----

11. BÖLÜM

Şekil 1. Tasarım tabanlı araştırma tasarım süreci	249
---	-----

12. BÖLÜM

Şekil 1. Meta-sentez araştırmasında izlenen ortak aşamalar.....	268
---	-----

13. BÖLÜM

Şekil 1. Yakınsak paralel desenin prototip modeli	299
Şekil 2. Açıklayıcı sıralı desenin prototip modeli.....	300
Şekil 3. Keşfedici sıralı desenin prototip modeli	300
Şekil 4. Bütünleşik (gömülü) desenin prototip modeli	301
Şekil 5. Dönüştürücü desenin prototip modeli	302
Şekil 6. Çok aşamalı desenin prototip modeli	302

15. BÖLÜM

Şekil 1. Öz-incelemenin kökenleri (Dağ-Yücel, 2015)	339
---	-----

TABLolar LİSTESİ

1. BÖLÜM

Tablo 1. Örnek Bir Çalışmanın Genelden Özele Vurgulanması	6
Tablo 2. Atıf Yaparken Kullanılan Cümle Kalıpları.....	7
Tablo 3. Metin İçerisinde Atıf Verme Örnekleri	8

11. BÖLÜM

Tablo 1. Tasarım Tabanlı Araştırmaya Yönelik Farklı Adlandırmalar ve Kullanılan Metotlar	245
Tablo 2. Tasarım Tabanlı Araştırma Özellikleri ve Açıklamaları.....	247

12. BÖLÜM

Tablo 1. Niteliksel Bulguları Sentezleme Yöntemleri	262
Tablo 2. CASP Kontrol Listesi.....	270
Tablo 3. Meta-Sentez Çalışmalarında Geçerlik	273

12. BÖLÜM

Tablo 1. Örnek Geçerlik Kontrol Tablosu	342
Tablo 2. Örnek Güvenirlik Kontrol Tablosu	342

15. BÖLÜM

Tablo 1. Veri Setlerinin Paylaşıldığı Platform Örnekleri.....	356
Tablo 2. Veri Madenciliğinde Kullanılan Uygulamalar ve Araçlar	360
Tablo 3. Veri Setinde Bulunan Girdi ve Çıktı Değişkenleri	364

17. BÖLÜM

Tablo 1. Farklı Araştırmacılara Göre Durum Çalışması Türleri.....	376
---	-----

1. KISIM

BİLİMSEL ARAŞTIRMA BECERİLERİ

1. BÖLÜM

BİLİMSEL MAKALE NASIL YAZILIR?

Dr. Öğr. Üyesi Sinan UĞUZ- Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4397-6196

Giriş

Bir Makalenin Başlığı

Günlük hayatta gazetelerde, dergilerde ya da sosyal medyada her gün onlarca haber ile karşılaşılmaktadır. Ancak insanlar bu haberlerin sadece belirli bir kısmına vakit ayırıp inceleyebilmektedir. Peki, bu haberlerin hangileri okunmaktadır? Aslında bu sorunun cevabı başlıkta gizlidir. Başlığı okuyucuyu daha çok etkileyen haberler, diğerlerine göre daha çok ön plana çıkarak okuyucunun onu tercih etmesine neden olmaktadır. Makaleler için de durum bundan farklı değildir. Literatüre her dakika onlarca makale eklendiği düşünüldüğünde, yayınlanan makalenin okuyucular tarafından tercih edilme olasılığı da düşmektedir. Bilimsel bir makale yazmadaki temel amacın, çalışmanın insanlar tarafından fark edilmesi olduğunu unutmamak gerekmektedir. Bu sebeple okunmayan bir makalenin yazarda yaratacağı hissiyat, saatlerce emek vererek ürettiği ekmekleri satılmayan bir fırıncının-
kinden farklı olmayacaktır.

Başlık aslında tam anlamıyla bir vitrindir. Ne kadar ilgi çekici ve anlaşılır olursa okuyucunun makaleyi okuma olasılığı da o kadar artar. Peki, bilimsel bir makale başlığı yazarken nelere dikkat etmek gereklidir? Öncelikle başlıkların uzunluk bakımından ne çok uzun ne de çok kısa olmaması gerekmektedir. Bu genellikle farklı disiplinlere göre değişim gösterse de 10-20 kelime arasındaki başlıklar ideal uzunluğa yakındır denilebilir. Başlığı okuyan birisi çalışmanın amacını net olarak anlayabilmelidir. Ancak çok uzun bir başlık çalışmanın amacının net olarak anlaşılmasını engelleyebilir. Eğer başlık çok kısa olursa bu kez de ne ile ilgili bir çalışma yapıldığı konusunda bir belirsizlik oluşacaktır. Çok kısa başlıklar bir kitap başlığını andırarak daha genel bir kavram sunar.

Başlığın anlaşılır ve doğru dilbilgisi kullanılarak yazılmış olması ise bir diğer önemli husustur. Peki, makale yazılmaya başlandığında ilk önce başlık yazılması zorunlu mudur? Aslında bu sorunun kesin bir cevabı olmamakla birlikte makale yazımının ilk aşamalarında başlığı kurgulamanın bazı avantajları olacaktır. Öncelikle doğru bir başlık, yazarı gerçekleştirmek istediği amaca doğru yönlendirecektir. Bir başlığa sahip olmak yazara ayrı bir motivasyon sağlayacaktır. Başlık çalışmanın ilerleyen aşamalarında değişikliğe uğrayabilir. Makale olgunlaşınca daha doğru başlıklar belirlenmesi mümkündür. Yüksek lisans ya da doktora tezlerinde, tez önerisinde belirtilen başlığın, tezin savunulduktan sonra öğrenci tarafından ya da jürinin önerisiyle değiştiğine pek çok kez şahit olunmaktadır. Bunun sebebi tez süresince bilimsel yöntemde ve/veya bulgularda gerçekleşen değişimlerdir. Makale yazma araştırma ile eş zamanlı yürütülmüşse ve geniş bir zamana yayılmışsa benzer durum burada da söz konusu olacaktır.

İyi bir başlıkta kısaltmalara yer verilmemiş olması beklenir. Bazı başlıklarda çok yaygın kısaltmaların kullanıldığı görülmekle birlikte yine de mümkünse kısaltma kullanmamak doğru bir yaklaşım olacaktır. Başlık oluştururken anahtar kelimelerden yararlanılması da bir kolaylık sağlayabilir. Başlıkla ilgili belki de en önemli husus kelime sırasının önemidir. Başlığın tam bir cümle olması beklenmez. Başlık aslında bir etikettir ve vurgulanan kelimelerin doğru olarak sıralanması gerekmektedir (Day, 2004). Bu noktada Türkçe başlıklarda çok problem yaşanmasa bile İngilizce başlıklarda dikkatli olmak gerekmektedir. Çünkü özne, yüklem ve nesne sıralamasına sadık kalınmadığı durumlarda hatalı anlamlar ortaya çıkabilmektedir. Bu tarz sorunlar yaşamamak için, benzer çalışmaların başlıklarını inceleyerek önemli kalıp ifadeleri öğrenmek doğru bir yaklaşım olabilir.

GİRİŞ BÖLÜMÜNÜN YAZILMASI

Özetten sonra gelen giriş (Introduction) bölümü ile okuyucuya;

- Araştırma problemi ve kapsamı,
- Araştırma problemine ait genel bir literatür taramasının sentezlenerek verilmesi ve çalışmanın hangi alandaki bilgi boşluğunu gidereceği,
- Çalışmanın amacı ve hedefleri,
- Çalışmanın önemi,
- Çalışma ile ilgili gerekli arka plan tanımlar, kavramlar ve kuramların alt başlıklar ile aktarımı,
- Makale organizasyonu konuları hakkında bilgi verilmesi hedeflenir.